

Rapport

Datum: 20 oktober 1999
Rapportnummer: 1999/449

Klacht

Op 13 november 1998 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer A. te Amsterdam, ingediend door mevrouw mr. H.M. Pot, advocaat te Amsterdam, met een klacht over een gedraging van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland. Nadat op 3 maart 1999 de nadere onderbouwing van de klacht was ontvangen, werd naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland (de burgemeester van Amsterdam), een onderzoek ingesteld. Op grond van de namens verzoeker verstrekte gegevens werd de klacht als volgt geformuleerd:

Verzoeker klaagt erover dat het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland hem op 23 juli 1997:

1. ten onrechte heeft aangehouden, nu hij op 12 juli 1997 zijn adres bij het politiebureau Waddenweg had doorgegeven en te kennen had gegeven prijs te stellen op nader contact;
2. ten onrechte heeft geboeid tijdens het vervoer naar het politiebureau aan de Waddenweg.

Achtergrond

Boeien In artikel 22, eerste lid van de **Ambtsinstructie** is bepaald dat de ambtenaar een persoon die rechtens van zijn vrijheid beroofd, ten behoeve van het vervoer handboeien kan aanleggen. Het tweede en derde lid van dit artikel luiden als volgt:

"2. De maatregel, bedoeld in het eerste lid, kan slechts worden getroffen, indien de feiten of omstandigheden dit redelijkerwijs vereisen met het oog op gevaar voor ontvluchting, dan wel met het oog op gevaar voor de veiligheid of het leven van de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, van de ambtenaar of van derden.

3. De in het tweede lid bedoelde feiten of omstandigheden kunnen slechts gelegen zijn in: a. de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, of b. de aard van het strafbare feit op grond waarvan de vrijheidsbeneming heeft plaatsgevonden, één en ander in samenhang met de wijze waarop en de situatie waarin het vervoer plaatsvindt." In artikel 22 van de **Ambtsinstructie** is aldus neergelegd dat het standaard aanleggen van handboeien tijdens het vervoer van een arrestant naar het politiebureau onjuist is. De politieambtenaar moet van geval tot geval de afweging maken of de aanwezige

veiligheidsrisico's het toepassen van deze maatregel naar redelijk inzicht rechtvaardigen. In de Nota van Toelichting op de Ambtsinstructie is in dit verband opgenomen dat de vraag of het omleggen van handboeien in verband met de veiligheidsrisico's nodig is, afhangt van de omstandigheden die samenhangen met de persoon van de arrestant, de inrichting van de (dienst)auto, de situatie waarin wordt vervoerd en het ontbreken van de mogelijkheden om op andere wijze, met minder ingrijpende maatregelen (bijvoorbeeld door plaatsneming van een politieambtenaar naast de arrestant), een veilig transport te

waarborgen. Bij omstandigheden die samenhangen met de persoon moet worden gedacht aan het gedrag van de arrestant, mogelijke eerdere ervaringen van de politie met deze persoon op grond waarvan voor moeilijkheden moest worden gevreesd, dan wel de aard of de ernst van het feit waarvoor betrokkene was aangehouden.

In artikel 23 van de **Ambtsinstructie** is opgenomen dat de ambtenaar die gebruik heeft gemaakt van handboeien tijdens het vervoer, dit onverwijld schriftelijk aan een meerdere moet melden, onder vermelding van de redenen die tot het gebruik van handboeien hebben geleid.

Onderzoek

In het kader van het onderzoek werd de beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben. Daarnaast werd de betrokken ambtenaren gelegenheid gegeven om commentaar op de klacht te geven. Zij maakten van deze gelegenheid geen gebruik. In verband met zijn verantwoordelijkheid voor justitieel politieoptreden werd ook de hoofdofficier van justitie te Amsterdam over de klacht geïnformeerd en in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze kenbaar te maken, voor zover daarvoor naar zijn oordeel reden was. De genoemde hoofdofficier maakte van deze gelegenheid geen gebruik. Vervolgens werd verzoeker in de gelegenheid gesteld op de verstrekte inlichtingen te reageren. Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen. Noch verzoeker noch de korpsbeheerder gaf binnen de gestelde termijn een reactie.

Bevindingen

De bevindingen van het onderzoek luiden als volgt:

A. FEITEN

Op 31 januari 1997 vond een gewapende roofoverval plaats op een benzinstation te Almelo. Bij het onderzoek naar die overval werd een vingerafdruk gevonden die

afkomstig bleek te zijn van verzoeker. Op 12 juli 1997 verscheen verzoeker aan het politiebureau Waddenweg te Amsterdam en deelde mee dat hij een brief van zijn advocaat had ontvangen waarin stond dat de politie Almelo bij haar had geïnformeerd naar zijn adres, omdat hij werd verdacht van genoemde roofoverval. Aan verzoeker werden op dat moment geen nadere inlichtingen verstrekt. Nadat op 15 juli 1997 toestemming voor aanhouding buiten heterdaad van de officier van justitie te Almelo was verkregen, werd

verzoeker gesignaleerd in het opsporingsregister. Op 23 juli 1997 werd hij in zijn huis aangehouden door twee ambtenaren van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland (hierna: de politie). Bij verzoeker werden de handboeien aangelegd voor het transport naar het politiebureau.

2. Op 27 augustus 1997 wendde verzoeker zich tot de politie met een klacht over de gebeurtenissen op 23 juli 1997.

3. Bij brief van 5 oktober 1998 deed de burgemeester van Amsterdam de beslissing op verzoekers klacht toekomen aan verzoekers gemachtigde. Hij verwees naar het advies naar de Commissie voor de Politieklachten. De Commissie was van oordeel dat de politie in redelijkheid had kunnen besluiten om verzoeker aan te houden, gelet op de door de politie te Almelo ter beschikking gestelde informatie (toestemming van de officier van justitie voor aanhouding buiten heterdaad). Ook ten aanzien van het gebruik van handboeien achtte de Commissie het politieoptreden behoorlijk, gezien de roofoverval waarvan verzoeker werd verdacht en de omstandigheid dat de ambtenaren hem niet kenden.

B. STANDPUNT VERZOEKER

Het standpunt van verzoeker staat samengevat weergegeven onder klacht. In het verzoekschrift schreef zijn gemachtigde onder meer:

"Ergens begin juli 1997 kreeg ons kantoor een telefoontje van de heer W. van het politiebureau Almelo. Er zou sprake zijn geweest van een gewapende overval waarbij vingerafdrukken van A. (verzoeker; N.o.) zouden zijn aangetroffen. Ik liet de betreffende rechercheur weten dat het niet mijn taak was om het adres van cliënt door te geven. Aangezien wij A. als een uitsluitend vriendelijke en zeer geïntegreerde jongeman (kenden; N.o.) en het onmogelijk leek dat hij bij iets dergelijks was betrokken, hebben wij cliënt geschreven. A. reageerde zoals verwacht prompt en vol ongeloof. Nog diezelfde zaterdag wendde cliënt zich tot het buro Waddenweg, alwaar brigadier C. voor hem navraag ging doen. Cliënt kreeg hierna te horen dat hij niet in de computer stond en dat er verder niets te vertellen viel omdat men het ook niet wist. Telefoontjes nadien van onze zijde aan buro Waddenweg en naar het buro te Almelo brachten evenmin duidelijkheid. Op 23 juli 1997 werd A. door de betreffende dienstdoende politieambtenaren van datzelfde buro Waddenweg gearresteerd.

"Klagers aanhouding verliep heel rustig", vermeldt men bij de klachtafhandeling. Toch wordt cliënt de handboeien omgedaan, want, zo meende men, men kende cliënt niet en het betrof een ernstig feit. (...) Cliënt beklagt zich hierom terecht, nu hij immers bekend was bij voornoemd buro Waddenweg en ook bij het Buro te Almelo. Op een relatief eenvoudige wijze had hier een arrestatie voorkomen kunnen (en behoren te) worden, namelijk door cliënt in het kader van nader politieonderzoek te horen. A. had immers zelf aan het buro zijn adres achtergelaten en uitdrukkelijk te kennen gegeven dat hij prijs stelde op contact zodat het misverstand uit de wereld geholpen kon worden. (...) Niet alleen is A.

door het gebeuren zijn baan bij de PTT kwijtgeraakt en heeft zijn rechtsgevoel een ernstige knauw gekregen. Ook in zijn verdere dagelijkse leven heeft het gebeuren grote gevolgen gekregen. A. is als alleenstaande minderjarige Ethiopische vluchteling naar Nederland gekomen en is in zijn contacten naar buiten altijd zeer behoedzaam. Met zijn directe burens (een ouder echtpaar) had hij een heel goed contact. Door op deze wijze buiten zijn schuld met de politie in aanraking te zijn gekomen, is dit contact dusdanig verstoord geraakt (men ging hem ineens als jeugdige, zwarte crimineel zien) dat A. het niet langer aankon om daar nog te blijven wonen. Hij is tot zijn verdriet inmiddels verhuisd naar een ander adres in de stad."

C. STANDPUNT BEHEERDER VAN HET REGIONALE POLITIEKORPS AMSTERDAM-AMSTELLAND

1. De (plaatsvervangend) beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland deelde in zijn reactie op de klacht onder meer het volgende mee:

"Ik ben van oordeel dat de klacht over het aanhouden ongegrond is. Allereerst heeft de aanhouding op verzoek van de politie van Almelo plaatsgevonden. Daarnaast heeft de officier van justitie van dat arrondissement voor de aanhouding (buiten heterdaad) toestemming verleend. De regie van de aanhouding viel onder laatstgenoemde. Vanuit strategisch oogpunt gezien was het gelet op het ernstig strafbare feit waarvan verzoeker werd verdacht (gewapende overval) niet onjuist om hem aan te houden. Dat verzoeker reeds eerder aan het bureau was geweest is minder van belang dan het onderzoeksbelang dat met de opsporing gemoeid was. Zo zou een ontbieding aan het bureau in plaats van een aanhouding risico's voor het opsporingsonderzoek met zich mee kunnen brengen." Voor wat betreft het aanleggen van de handboeien was de (plaatsvervangend) korpsbeheerder eveneens van oordeel dat de klacht ongegrond was. Voor de motivering verwees hij naar het advies van de Commissie voor de Politieklachten (zie onder **A.3.**).

2.1. Bij de reactie van de korpsbeheerder waren onder meer de volgende stukken gevoegd.

2.2. Verklaringen van de twee politieambtenaren die verzoeker hadden aangehouden, welke verklaringen zij op 13 oktober 1997 hadden afgelegd in het kader van het onderzoek naar aanleiding van de door verzoeker bij de politie ingediende klacht. Uit beide verklaringen blijkt dat de aanhouding van verzoeker "heel rustig" was verlopen.

2.3. Een mutatie betreffende verzoekers verschijnen aan het politiebureau Waddenweg op 12 juli 1997. Deze houdt onder meer in:

"Op zaterdag 12 juli 1997 omstreeks 19.30 uur verscheen Md (verzoeker; N.o) aan het bureau die mededeelde dat hij een brief van zijn advocaat heeft ontvangen, waarin stond geschreven dat de politie van Almelo aan zijn advocaat had gevraagd naar de woon- of verblijfplaats van Md in verband met zijn betrokkenheid bij een overval. Md deelde voorts

mede dat hij niet weet wat hij met de brief aanmoet omdat hij zich nooit schuldig heeft gemaakt aan een overval. Hierop nam ik rapporteur contact op met politie van Almelo die verklaarde dat Md bij een overval betrokken is op een pompstation in Almelo en dat er vingersporen zijn gevonden. Helaas, stond Md (nog) niet gesignaleerd. De politie Almelo zal morgen een telex uitsturen. Wat informatie naar Md betreft heeft rapporteur gedaan of haar neus bloedt en heeft Md het buro verlaten."

2.4. Een telefoonnotitie van verklaringen die de politieambtenaren M. en W. te Almelo hebben afgelegd in het kader van het onderzoek naar verzoekers klacht. Volgens die notitie verklaarde M. het volgende:

"- Overval op 31 januari 1998. - Op plaats delict is onderzoek geweest en er is een vingerspoor gevonden. - Deze is door het vingerafdrukkenonderzoeksysteem Havanck gehaald en daar kwam op 7 april 1997 uit dat het toebehoorde aan A. - Toen is er contact geweest met de OvJ (...) om toestemming te vragen voor de aanhouding buiten heterdaad. - Op 12 juli 1997 heeft mevrouw C. (van de Amsterdamse politie; N.o.) contact gezocht met de politie Almelo. Brigadier L. heeft haar te woord gestaan en bevestigd dat klager verdacht werd van de roofoverval, maar dat er nog geen signalering uit was, omdat de toestemming voor aanhouding buiten heterdaad nog niet binnen was. Hij heeft haar gevraagd om klager nog even in het ongewisse te laten (volgens M. vermoedelijk om de zaak niet stuk te maken). - Op 15 juli werd de toestemming van de OvJ verkregen. Toen is klager pas gesignaleerd." Over de verklaring van W. houdt de notitie in:

"W. vertelde mij (...) op 7-9 (1998; N.o.) dat A. niet te traceren was en dat hij daarom op 14-4-98 contact had opgenomen met de advocaat (...). Hij heeft haar verteld wat er aan

de hand was want zij zou na zijn aanhouding dat toch horen. Kennelijk was er geen reden na zijn verschijnen bij de politie de signalering in te trekken (voor rekening van politie Almelo)."

. **REACTIE VERZOEKER** Verzoeker handhaafde zijn eerder ingenomen standpunt in reactie op de door de korpsbeheerder verstrekte inlichtingen.

Beoordeling

I. . Ten aanzien van de aanhouding

1. Verzoeker klaagt er in de eerste plaats over dat ambtenaren van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland (hierna: de politie) hem op 23 juli 1997 in zijn woning hebben aangehouden. Hij stelt dat de aanhouding niet nodig was geweest, aangezien hij zich op 12 juli 1997 bij de politie te Amsterdam had gemeld, zijn adres had doorgegeven en te kennen had gegeven prijs te stellen op nader contact.

2. Uit de mutatie betreffende verzoekers verschijnen op 12 juli 1997 bij het politiebureau

Waddenweg te Amsterdam blijkt het volgende. Verzoeker meldde zich naar aanleiding van een brief die hij van zijn advocaat had gekregen. In die brief stond vermeld dat de politie te Almelo verzoekers woon- of verblijfplaats wilde weten in verband met zijn mogelijke betrokkenheid bij een overval. De politie nam vervolgens contact op met een collega in Almelo. Verzoeker bleek (nog) niet gesignaleerd te staan; de volgende dag zou een telex (ter signalering) uitgaan. Uiteindelijk kreeg de politie te Almelo op 15 juli 1997 toestemming van de officier van justitie te Almelo voor aanhouding buiten heterdaad van verzoeker. Verzoeker is vervolgens gesignaleerd en op 23 juli 1997, ongeveer een week later, aangehouden.

3. Het is begrijpelijk dat verzoeker ontstemd is over het feit dat hij werd aangehouden in zijn woning, terwijl hij zich kort tevoren zelf had gemeld bij de politie. Hiervoor treft echter de Amsterdamse politie geen verwijt. De beslissing om verzoeker (buiten heterdaad) aan te houden van de officier van justitie te Almelo was ingekomen bij de politie te Almelo nádat verzoeker was verschenen bij het politiebureau Waddenweg te Amsterdam. Vervolgens heeft de politie te Almelo verzoeker gesignaleerd in het opsporingsregister. Wanneer een officier van justitie bevel geeft tot aanhouding moet de politie zo'n bevel in beginsel uitvoeren, tenzij zich nadien relevante nieuwe feiten en omstandigheden voordoen. In dit geval was echter geen sprake van nieuwe feiten en omstandigheden die de politie te Amsterdam ertoe hadden moeten brengen de zaak zelf of via collega's te Almelo voor te leggen aan de (piket)officier van justitie te Almelo. De onderzochte gedraging is op dit punt behoorlijk.

II. Ten aanzien van het boeien

1. Verzoeker klaagt er voorts over dat hij is geboeid voor het vervoer naar het politiebureau. Volgens hem was hiervoor geen reden, omdat hij rustig en meewerkend was geweest bij zijn aanhouding.

2. Op grond van artikel 22 van de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar kan een politieambtenaar een persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd ten behoeve van het vervoer handboeien aanleggen, indien de feiten of omstandigheden dit redelijkerwijs vereisen met het oog op gevaar voor ontvluchting, dan wel met het oog op gevaar voor de veiligheid van de arrestant, de politieambtenaar of van derden (zie achtergrond). Het is niet juist om standaard handboeien aan te leggen tijdens het vervoer van een arrestant naar het politiebureau. De politieambtenaar moet van geval tot geval de afweging maken of de aanwezige veiligheidsrisico's het toepassen van handboeiengebruik naar redelijk inzicht rechtvaardigen.

3. De korpsbeheerder heeft op dit punt naar voren gebracht dat de ernst van het strafbare feit waarvan verzoeker werd verdacht en de omstandigheid dat de politieambtenaren verzoeker niet kenden, het aanleggen van handboeien rechtvaardigden. 4. Vaststaat dat verzoeker zich niet tegen de aanhouding heeft verzet. De betrokken politieambtenaren hebben immers verklaard dat de aanhouding rustig was verlopen. Niettemin kan de korpsbeheerder worden gevolgd in zijn standpunt. De ernst van het strafbare feit waarvan verzoeker werd verdacht - een gewapende overval - is naar objectieve maatstaven

gemeten een omstandigheid die wijst op een veiligheidsrisico voor de politieambtenaren bij aanhouding, zeker indien de aanhouding gebeurt door (slechts) twee politieambtenaren. De betrokken politieambtenaren kenden verzoeker bovendien niet en hadden derhalve geen reden om aan te nemen dat de aanhouding van verzoeker, ondanks het feit dat hij werd verdacht van het plegen van een ernstig strafbaar feit, geen veiligheidsrisico zou opleveren. Dat verzoeker zich niet tegen de aanhouding heeft verzet, doet daaraan niet af. De politieambtenaren konden in dit geval dan ook in redelijkheid ertoe overgaan om verzoeker te boeien. De onderzochte gedraging is op dit punt eveneens behoorlijk. 5. Overigens is niet gebleken van een schriftelijke melding van het gebruik van handboeien. Aangenomen wordt dan ook dat een dergelijke melding niet heeft plaatsgevonden. Hiermee is in strijd gehandeld met artikel 23 van de Ambtsinstructie.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland, die wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland (de burgemeester van Amsterdam), is niet gegrond.